

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 20.11.2008
KOM(2008) 763 endelig

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET OG
RÅDET**

DEN EUROPÆISKE UNION OG DEN ARKTISKE REGION

DA

DA

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET

DEN EUROPÆISKE UNION OG DEN ARKTISKE REGION

1. INDLEDNING

Den Europæiske Union er uløseligt forbundet med den arktiske region¹ (i det følgende benævnt Arktis) gennem en unik kombination af historie, geografi, økonomi og videnskabelige landvindinger. Tre EU-medlemsstater - Danmark (Grønland), Finland og Sverige - har områder i Arktis. To andre arktiske stater - Island og Norge - er medlemmer af Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde². Canada, Rusland og De Forenede Stater er EU's strategiske partnere. De europæiske arktiske områder udgør en prioritet i politikken for den nordlige dimension³. Ud over de områder, der er under national jurisdiktion, omfatter Det Nordlige Ishav områder, der faldt ind under åbent hav og havbunden, som forvaltes af Den Internationale Havbundsmyndighed.

De meget store hav- og landområder i den arktiske region er vitale og sårbare dele af jordens miljø- og klimasystem. De arktiske lufttemperaturer er steget to gange så meget som de globale gennemsnitstemperaturer⁴. Dækket af havis, sne og permafrost er reduceret hurtigt, og det har udløst kraftige kædereaktioner, der sætter fart i den globale opvarmning. Et accelererende tab af det grønlandske isdække ville få vandstanden i havene til at stige hurtigt og i betydeligt omfang.

På trods af de barske betingelser vil ismeltingen og ny teknologi gradvis lette adgangen til arktiske levende og ikke-levende ressourcer samt til nye sejlruiter. Selv om Arktis er et af jordens mest uberørte områder, vil det i stigende grad blive truet af den kombinerede effekt af klimaændringer og øget menneskelig aktivitet.

EU-politikkerne på områder som f.eks. miljø, klimaændringer, energi, forskning, transport og fiskeri har direkte indflydelse på Arktis. Det er en grundlæggende præmis i EU's integrerede havpolitik, at hver havregion er unik og kræver individuel opmærksomhed for at sikre en afbalanceret og bæredygtig anvendelse.

Eftersom klimaændringerne forstærker truslerne har Kommissionen og den højtstående repræsentant for den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik påpeget, at miljømæssige ændringer er ved at ændre den geostrategiske dynamik i Arktis med potentielle konsekvenser for den internationale stabilitet og europæiske sikkerhedsinteresser, og det nødvendiggør

¹ "Den arktiske region" omfatter i denne meddelelse området omkring Nordpolen nord for Polarcirklen. Den omfatter Det Nordlige Ishav og områderne under de otte arktiske stater: Canada, Danmark (inkl. Grønland), Finland, Island, Norge, Rusland, Sverige og De Forenede Stater.

² Bestemmelser i EØS-aftalen sikrer fuld deltagelse af EØS-/EFTA-landene i det indre marked og åbner dermed mulighed for samarbejde på områder som f.eks. miljø, forskning, turisme og civilbeskyttelse, som alle er af stor betydning for Arktis.

³ Den nordlige dimension er en fælles politik for de fire partnere: Den Europæiske Union, Island, Norge og Rusland, der fremmer stabilitet, velstand og bæredygtig udvikling.

⁴ Konstateret af Det Arktiske Råd (2005) og bekræftet ved senere målinger.

fastlæggelse af en EU-politik for Arktis⁵. De arktiske udfordringer og muligheder vil generelt få betydelig indvirkning på de kommende generationer af europæiske borgere. Det er på den baggrund meget vigtigt, at Den Europæiske Union anvender en koordineret og systematisk strategi, der inddrager de arktiske stater, områder og andre berørte parter. Denne meddelelse redegør for EU-interesser og foreslår en indsats for EU-medlemsstaterne og -institutionerne, der er centreret omkring tre hovedmål:

- Beskyttelse og bevaring af Arktis i enighed med de lokale befolkninger
- Fremme af bæredygtig anvendelse af ressourcer
- Støtte til øget multilateral forvaltning af Arktis.

2. BESKYTTELSE OG BEVARING AF ARKTIS I ENIGHED MED DE LOKALE BEFOLKNINGER

2.1. Miljø og klimaændringer

Aktiviteterne i EU-medlemsstaterne - og i de fleste andre lande - efterlader et miljøfodaftryk i Arktis. Indsatsen over for de grundlæggende årsager til ændringerne i Arktis bør nødvendigvis være global. Konsekvenserne af klimaændringerne er en udfordring af stadigt større betydning for regionen - både nu og fremover. EU indtager en førerposition, når det drejer sig om at bekæmpe klimaændringer og fremme bæredygtig udvikling. EU-medlemsstaterne og EU er deltager i de fleste multilaterale miljøaftaler af fundamental betydning for Arktis. De europæiske virksomheder er blandt de førende inden for udvikling af teknologi til sikre og bæredygtige operationer under barske vilkår - på landjorden, i kystområder og på havet.

Samtidigt med at det arktiske miljø er særligt sårbart, gør den ringe befolknings- og infrastrukurtæthed, at det er yderst vanskeligt at gribe ind i nødsituationer.

Politikmål

Hovedformålet må være at forebygge og mindske de negative konsekvenser af klimaændringerne og at støtte tilpasning til uundgåelige ændringer. Den forebyggende og afbødende indsats bør også vedrøre andre globale og grænseoverskridende processer med negative konsekvenser for Arktis, f. eks. transport over store afstande af forurenende stoffer. Dette bør suppleres af en integreret, økosystembaseret forvaltning af menneskelige aktiviteter, som sikrer, at sådanne aktiviteter administreres på en måde, der er bæredygtig, og hvormed der tages miljøhensyn på alle niveauer. Det er nødvendigt at forbedre evnen til at gribe ind i nødsituationer.

Forslag til indsats:

- Evaluering af effektiviteten af EU-politikker og af multilaterale miljøaftaler i forbindelse med indsatsen over for arktiske miljøudfordringer

⁵ Klimaændringer og den internationale sikkerhed, dokument for fælles politik af 14. marts 2008 til Det Europæiske Råd.

- Styrkelse af den internationale indsats for at afbøde konsekvenserne af klimaændringerne og afgrænse områder, hvor der er behov for at yde støtte til tilpasning til effekten af klimaændringerne, herunder tilpasningsdygtig forvaltning af biodiversitet
- Fremme af vedvarende dialog med ngo'er om miljøsituationen i Arktis
- Koordinering af indsatsen med de arktiske stater, områder og andre berørte parter og fremme af høje miljøstandarder. Fremme af økosystembaseret havforvaltning af Det Nordlige Ishav gennem udveksling af EU-erfaringer med de arktiske stater
- Hensyntagen til miljømæssige konsekvenser ved beslutningstagning, hvis EU-strategier og -projekter har indvirkning på Arktis. Fremme anvendelse af konsekvensanalyser i forbindelse med projekter, planer og programmer, der berører det arktiske miljø, herunder strategiske miljøanalyser, og udveksling af erfaringer med de arktiske stater
- Støtte til screening og overvågning af kemikalier i Arktis. Intensivering af indsatsen for at begrænse forureningen i Arktis fra persistente organiske forurenende stoffer, tungmetaller og andre forurenende stoffer, herunder fra landbaserede kilder. Fortsat støtte til destruktion af lagre af skadelige kemikalier og begrænsning af risikoen for radioaktive udslip i Arktis
- Fortsættelse af samarbejdet om forebyggelse, beredskab og indsats over for katastrofer. Kommissionens overvågnings- og informationscenter kan bidrage til at styrke EU's beredskabskapacitet over for katastrofer i Arktis. Kommissionen vil støtte indgåelse af en aftale om forebyggelse af nødsituationer og indsats i nødsituationer i Det Euro-Arktiske Barentsråd (BEAC)⁶
- Styrkelse af samarbejdet om forbedring af primære energibesparelser, energieffektivitet og anvendelse af vedvarende energi i Arktis
- Støtte til vurdering af indvirkningen på havpattedyr af øget menneskeskabt akustisk støj.

2.2. Støtte til oprindelige folk og lokalbefolkninger

Omkring en tredjedel af de fire millioner mennesker, der bor i Arktis, er oprindelige folk. De er særligt sårbare over for de voksende problemer i forbindelse med klimaændringer og globalisering.

Politikmål

Arktiske oprindelige folk i EU er beskyttet af særlige bestemmelser i EU-lovgivningen⁷. De oprindelige folks fulde inddragelse og frie informerede samtykke er et grundlæggende princip i den fælles erklæring om EU's udviklingspolitik⁸. EU's regionalpolitik og grænseoverskridende programmer er også til gavn for de oprindelige folk, hvis organisationer deltager i den nordlige dimension. De oprindelige folks rettigheder er en tematisk prioritet under det europæiske initiativ for demokrati og menneskerettigheder.

⁶ Forum for mellemstatsligt samarbejde i Barents-regionen.

⁷ Protokol 3 til tiltrædelsesakten for Sverige og Finland.

⁸ Vedtaget af Rådet, Parlamentet og Kommissionen i 2005.

Jagt på havpattedyr har siden tidernes morgen haft afgørende betydning for de arktiske befolkningers eksistens og deres ret hertil anerkendes uforbeholdent. Det moderne menneskes aktiviteter udgør imidlertid en trussel for visse arter af havpattedyr, og der er voksende bekymring i EU for dyrevelfærd. EU bør med sine politikker fortsat tage hensyn til alle disse faktorer og søge at indgå i en åben dialog med de berørte befolkninger.

Forslag til indsats:

- Inddragelse af oprindelige arktiske folk i en regulær dialog
- Tilvejebringelse af muligheder for selvdreven udvikling og beskyttelse af disse folks levevis
- Særlig støtte til samernes og andre folks organisationer og aktiviteter i den europæiske del af Arktis, bl.a. under regionale og grænseoverskridende programmer. Fremme af nordeuropæisk knowhow inden for rensdyrhold
- Fortsat indsats for at sikre effektiv beskyttelse af hvaler, navnlig inden for rammerne af Den Internationale Hvalfangstkommission, herunder i den arktiske kontekst. Støtte til forslag til forvaltning af de oprindelige folks traditionelle hvalfangst, forudsat at der ikke er risiko for bevaringen, at hvalfangsten er reguleret korrekt, og fangsterne ikke overstiger de dokumenterede og anerkendte egenbehov
- Dialog med oprindelige befolkninger og andre lokale samfund, der traditionelt driver sæljagt
- Fællesskabet overvejer i øjeblikket at forbyde afsætning, import, transit og eksport af sælprodukter. Dette bør imidlertid ikke få negativ indflydelse på de grundlæggende økonomiske og samfundsmæssige interesser for de oprindelige befolkninger, der traditionelt driver sæljagt. I henhold til forslaget til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om handel med sælprodukter⁹ er sælprodukter, der hidrører fra inuitsamfundenes traditionelle sæljagt og bidrager til livets opretholdelse for disse, fritaget. Ifølge forslaget skal det også være muligt at drive handel i andre tilfælde, hvor visse krav er opfyldt med hensyn til den måde og de metoder, der anvendes, når sælerne dræbes og flås. Kommissionens dialog med de berørte samfund af oprindelige folk vil tage sigte på at lette den praktiske gennemførelse af disse bestemmelser.

2.3. Forskning, overvågning og evalueringer

De anvendte politikker bør baseres på evalueringer af viden på højeste niveau af de processer, der berører Arktis. Det Arktiske Råd¹⁰ står for omfattende forskningsprogrammer og offentliggør værdifulde analyser.

EU-medlemsstaterne og Det Europæiske Fællesskab yder store bidrag til arktisk forskning¹¹. Det igangværende 7. rammeprogram omfatter nye projekter og store internationale

⁹ KOM(2008) 469 af 23.7.2008.

¹⁰ Det Arktiske Råd er et tværnationalt forum, der fremmer samarbejde mellem arktiske stater med inddragelse af samfund bestående af oprindelige befolkninger.

¹¹ Der er under tidligere EU-rammeprogrammer (nr. 5 og 6) ydet støtte til mere end 50 polarrelaterede projekter. Dette omfatter DAMOCLES, det største bidrag til Det Internationale Polarår. Under rammeprogram nr. 6 nåede budgettet for Arktis op på 86 mio. EUR.

virksomheder, der beskæftiger sig med arktisk forskning. European Polar Board søger at harmonisere og maksimere virkningen af den europæiske polarforskning. Det Europæiske Miljøagentur har gennemført en række evalueringer, der bygger på Det Arktiske Råds arbejde.

Den langsigtede overvågning, koordinering og datatilgængelighed er imidlertid ikke tilstrækkelig for den arktiske forskning.

Politikmål

Arktis bør også fremover for EU være et prioriteret område for forskning med henblik på at sikre fuldstændig viden og evaluere konsekvenserne af menneskelige aktiviteter, navnlig inden for klimaændringer. Unionen bør endvidere styrke internationalt samarbejde og interoperabilitet og bidrage til at formulere konkrete tiltag til forebyggelse, afhjælpning og tilpasning.

Forslag til indsats:

- Udarbejdelse af yderligere forskningsprogrammer, der vedrører den stigende havvandstand, tab af havis og smeltende permafrostlag og deraf følgende kædereaktioner, der fremmer opvarmningen og har andre menneskeskabte konsekvenser for de arktiske økosystemer
- Evaluering af det arktiske miljøes udvikling og situation med henblik på at bidrage til formulering af passende EU-politikker
- Etablering af ny forskningsinfrastruktur og forbedring af overvågnings- og kontrolkapacitet. Støtte til afslutning af projektet vedrørende forskningsisbryderen Aurora Borealis.
- Koordinering af indsats på forskellige forskningsområder, der er relevante for Arktis, som f.eks. miljø, transport, sundhed og energi og udvikling af arktisk teknologi
- Sikring af fortsatte rummålinger ved hjælp af GMES¹². Støtte til langsigtede målinger og indberetning af havdata via det europæiske havobservations- og datanetværk. Støtte til etablering af den arktiske del af det verdensomspændende observationssystem, Global Observation System of Systems
- Udvikling af bedre og bred international informationsudveksling vedrørende forskningsprojekter og fremme af koordinering af nationale programmer. EU bør derfor bidrage til etablering af et netværk til overvågning af Arktis, Sustained Arctic Observing Network
- Sikring af fri adgang til information hidrørende fra arktisk overvågning og forskning, der er baseret på princippet for det fælles miljøinformationssystem. Fremme af og støtte til videreformidling til et bredere publikum.

¹² GMES (Global Monitoring for Environment and Security) er et EU-initiativ, der skal sikre etablering af bæredygtige og fuldt pålidelige informationstjenester baseret på jordobservationskapacitet.

3. FREMME AF BÆREDYGTIG ANVENDELSE AF RESSOURCER

3.1. Kulbrinter

Der findes store uudnyttede kulbrintereserver i Arktis¹³. Der findes kendte offshoreressourcer inden for arktiske staters eksklusive økonomiske zone. Arktiske ressourcer bør bidrage til at fremme EU's forsyningssikkerhed, hvad angår energi og råmaterialer i almindelighed¹⁴. Udnyttelsen bliver imidlertid langsom, da den er forbundet med store udfordringer og medfører store omkostninger på grund af barske betingelser og store miljørisici.

Politikmål

Støtten til anvendelse af de arktiske kulbrinterressourcer bør ydes under hensyn til skrappe miljøstandarder, der er i overensstemmelse med Arktis' særlige sårbarhed. EU bør fastholde sit forspring inden for teknologi til bæredygtig udvikling af ressourcer i polarområder.

Forslag til indsats:

- Styrkelse af grundlaget for langsigtet samarbejde, navnlig med Norge og Rusland og fremme af bæredygtig og miljøvenlig efterforskning, udvinding og transport af arktiske kulbrinterressourcer. Som det er tilfældet andre steder, er de overordnede principper lige vilkår og gensidig markedsadgang
- Tilskyndelse til efterlevelse af de højst mulige miljøstandarder. Udøvelse af pres for at sikre indførelse af bindende internationale standarder, der *bl.a.* bygger på Det Arktiske Råds retningslinjer og relevante internationale konventioner
- Fremme af yderligere forskning og udvikling inden for offshoreteknologi og -infrastrukturer. Anvendelse af de erfaringer, der er høstet af europæiske virksomheder inden for udnyttelse af offshoreolie og -gas. Fremme af yderligere forskning og innovation, efterhånden som man begynder at fokusere på endnu barskere klimaer og større vanddybder
- Tilskyndelse til etablering af maritime klyngedannelser, hvor universiteter og forskningscentre kan stille uddannet personale og forskningsfaciliteter til rådighed for mindre virksomheder. Meget af innovationen vil komme fra små og mellemstore virksomheder i regionale klynger
- Evaluering af mulighederne for at godkende retningslinjer for udnyttelse af olie- og gasreserver, der er udarbejdet af Det Arktiske Råd.

3.2. Fiskeri

Det eneste betydelige arktiske fiskeri foregår i Barentshavet og øst og syd for Norskehavet. Klimaændringer kan imidlertid øge produktiviteten inden for visse fiskebestande og ændre den geografiske fordeling af andre. Nye områder kan blive attraktive for fiskere på grund af

¹³ Jf. Wood Mackenzie og Fugro Robertson: "Future of the Arctic, A new dawn for exploration" og evalueringer hidrørende fra U.S. Geological Survey. Det skal bemærkes, at skønnene er baseret på undersøgelser; der er behov for yderligere grundig forskning for at opnå mere nøjagtig viden.

¹⁴ Den 4. november 2008 vedtog Kommissionen en meddelelse med titlen "Råstofinitiativet – opfyldelse af vores kritiske behov for vækst og arbejdspladser i Europa" (KOM(2008) 699).

den øgede adgang som følge af et mindre isdække. For visse arktiske højsøområder er der endnu ikke indført internationale bevarings- og forvaltningsordninger. Det kan føre til ureguleret fiskeri.

EU er en af de største aftagere af arktisk fisk, hvoraf kun en lille del fanges af EU-fartøjer. Det Europæiske Fællesskab er medlem af Kommissionen for Fiskeriet i Det Nordøstlige Atlanterhav (NEAFC). Den samarbejder fuldt ud med stater med suverænitet eller jurisdiktion i arktiske vande og søger ikke kun at sikre fiskerimuligheder, men også langsigtet bevaring og optimal anvendelse af fiskeriressourcerne.

Politikmål

Det er EU's hovedmål at sikre udnyttelse af arktiske fiskeressourcer i et bæredygtigt omfang, samtidigt med at de lokale kystsamfunds rettigheder respekteres.

Forslag til indsats:

- Indførelse af lovgivning for de arktiske højsøområder, der endnu ikke er omfattet af en international bevarings- og forvaltningsordning, inden der opstår nye muligheder for fiskeri. Herigennem forhindres det, at fiskeriet udvikler sig i et lovgivningstomrum, og der sikres en fair og gennemsigtig forvaltning af fiskeriet i overensstemmelse med adfærdskodeksen for ansvarligt fiskeri. Det er principielt at foretrække at forlænge mandatet for eksisterende forvaltningsorganer som NEAFC i stedet for at oprette nye. Indtil der er indført en bevarings- og forvaltningsordning for de områder, der endnu ikke er omfattet af en sådan ordning, bør der ikke indledes nyt fiskeri.

3.3. Transport

EU-medlemsstaterne har verdens største handelsflåde, og mange af dens skibe anvender transatlantiske ruter. Havisens smeltning åbner gradvist muligheder for at besejle ruter gennem arktiske vande. Det kan i betragtelig grad afkorte sejladserne fra Europa til Stillehavet, spare energi, begrænser emissioner, fremme handel og mindske presset på de vigtigste transkontinentale sejlrunder. Der er imidlertid alvorlige hindringer, herunder dravis, mangel på infrastruktur, miljørisici og usikkerhed omkring fremtidige handelsmønstre. Udviklingen af kommerciel sejlads i Arktis vil derfor tage sin tid og kræve en tilsvarende indsats.

Politikmål

Det er i Den Europæiske Unions interesse at undersøge og forbedre betingelserne for gradvis indførelse af kommerciel sejlads i Arktis, samtidigt med at den fremmer strengere sikkerheds- og miljøstandarder og undgår skadevirkninger.

Medlemsstaterne og EU bør på samme måde forsvare princippet vedrørende fri sejlads og ret til passage på ruter og i områder, der nyligt er åbnet.

Forslag til indsats:

- Fremme af fuldstændig gennemførelse af eksisterende forpligtelser vedrørende regler for sejlads, maritim sikkerhed, rutesystem og miljøstandarder i Arktis, navnlig dem, der er fastsat af Den Internationale Søfartsorganisation

- Understregelse af behovet for at undgå forskelsbehandling (navnlig med hensyn til afgifter, obligatoriske tjenester og bestemmelser) fra de arktiske kyststaters side over for tredjelandes handelsskibe
- Forbedring af havovervågningskapaciteten i de nordligste områder. Kommissionen undersøger sammen med Den Europæiske Rumorganisation et satellitsystem i polarbane, der kan opfange signaler fra et hvilket som helst sted på jordkloden. Hvis det bliver en succes, vil det gøre det muligt at få et bedre kendskab til skibstrafikken og at reagere hurtigere i nødsituationer. Galileo-satellitnavigationssystemet vil også spille en vigtig rolle i Arktis med hensyn til at opnå bedre og sikrere sejlads, havovervågning og nødhjælpsindsats
- Opretholdelse - inden for rammerne af de gældende regler i konkurrencelovgivningen - af de europæiske skibsværfters førerposition, hvad angår udvikling af teknologi til arktiske forhold¹⁵. Evnen til at levere specielt konstruerede, miljøvenlige skibe, herunder isbrydere, vil være en betydelig fordel i fremtiden
- Undersøgelse af støtten til klassificering af visse arktiske sejlruiter som særligt sårbare havområder i henhold til Den Internationale Søfartsorganisations regler, hvis det foreslås af nogle af de arktiske kyststater
- Støtte til yderligere indsats for at forbedre Den Internationale Søfartsorganisations miljø- og sikkerhedsstandarder for arktiske vande.

Hvad angår land- og lufttransport i de europæiske arktiske områder, bør det vigtigste mål være at udvikle land- og lufttransportinfrastrukturer mellem øst og vest. Etablering inden for rammerne af den nordlige dimension af et partnerskab vedrørende transport og logistik vil yderligere fremme bedre landforbindelser mellem EU og den nordvestlige del af Rusland, som er vigtige for den fremtidige udvikling af området.

3.4. Turisme

Arktisk turisme, navnlig krydstogtturisme, er under hurtig udvikling, men flere ulykker har vist de hermed forbundne risici.

Politikmål

EU bør fortsætte med at støtte bæredygtig arktisk turisme og fremme indsats for at efterlade det mindst mulige miljøfodaftryk. Der bør i første række tages hensyn til beskyttelsen af miljøet og gevinsten for de lokale kystsamfund.

Forslag til indsats:

- Støtte til forbedring af krydstogtskibenes sikkerhed, bedre vejledning og begrænsning af adgangen til meget sårbare områder
- Støtte til miljøvenlig turisme med inddragelse af lokalsamfundene

¹⁵ Inden for skibsbyggeri, skibsreparationer og -ombygning, skibsudstyr og udformning heraf, f. eks. det enestående dobbeltvirkende skib med en bov beregnet til åbent hav og en agterstavn beregnet til isbrydning. Opmudring af arktiske havne er et andet område.

4. BIDRAG TIL FORBEDRET MULTILATERAL FORVALTNING AF ARKTIS

Der findes ingen specifikke traktater for Arktis. Intet land og ingen gruppe af lande har overhøjhed over Nordpolen eller det omgivende Nordlige Ishav. Der er flere søgrænser, hvor arktiske kyststater ikke har indgået aftaler om afgrænsningen af eksklusive økonomiske zoner¹⁶. Fremsættelse af krav over for FN-kommissionen vedrørende afgrænsning af kontinentalsokkelen kan resultere i overlappende krav¹⁷. Der er desuden forskellige fortolkninger af betingelserne for skibes passage i visse arktiske farvande, navnlig Nordvestpassagen¹⁸.

Der findes allerede omfattende international lovgivning, som også er gældende for Arktis. Bestemmelserne i De Forenede Nationers Havretskonvention (UNCLOS)¹⁹ fastsætter grundlaget for bilæggelse af tvister, herunder vedrørende afgrænsning. UNCLOS omfatter også regler for anvendelse af levende og ikke-levende ressourcer og beskyttelse af miljøet. Der er desuden en lang række multilaterale miljøaftaler, der finder anvendelse på Arktis, hyppigt uden særlige referencer hertil.

I maj 2008 vedtog fem kyststater ved Det Nordlige Ishav en erklæring²⁰, hvori de fastslår, at de forpligter sig til at respektere den gældende lovgivning og til korrekt bilæggelse af tvister om overlappende krav. Siden da har flere af dem bekendtgjort skridt, der udvider eller bekræfter deres nationale jurisdiktion og styrker deres tilstedeværelse i Arktis.

Det Arktiske Råd har været succesfuldt med hensyn til at forberede evalueringer, udvikle en regional identitet og sætte en dagsorden for Arktis. Det deltager sammen med BEAC og Det Nordiske Ministerråd²¹ i den nordlige dimension.

Europa-Parlamentet har for nylig understreget betydningen af arktisk forvaltning, efterlyst en specifik EU-politik for Arktis og tilskyndet Kommissionen til at spille en proaktiv rolle i Arktis²². Den parlamentære dimension af det arktiske samarbejde er af afgørende betydning med henblik på at øge bevidstheden og forbedre politikkerne. Europa-Parlamentet har spillet en vigtig rolle i den henseende.

Den Europæiske Investeringsbank kan støtte investeringer i dele af den arktiske region, i overensstemmelse med sine mandater, navnlig inden for miljø, transport, energi og forskningsinfrastrukturer.

De vigtigste problemer i forbindelse med forvaltningen af Arktis omfatter opsplittningen af lovgivningen, manglen på effektive instrumenter, manglen på en fremgangsmåde for

¹⁶ Fem bilaterale afgrænsninger er blevet forhandlet på plads. Der er ikke indgået aftaler angående følgende områder: Rusland vs. Norge i Barentshavet, USA vs. Rusland i Beringstrædet og USA vs. Canada i Beaufort-havet. Canada og Danmark har en tvist om Hans Island. Hertil kommer, at Norge og flere lande, herunder EU-medlemsstater, ikke anvender samme fortolkning af anvendelsen af Svalbard-traktaten inden for 200 sømilszonen rundt omkring denne øgruppe.

¹⁷ Rusland fremsatte i 2001 et krav om en stor del af Arktis, herunder Nordpolen. Norge har også fremsat et krav; Danmark og Canada påtænker at fremsætte krav.

¹⁸ Tvisten vedrører både afgrænsningen af Canadas interne farvande, hvor landet fuldt ud kan regulere besejlingen, og Canadas ret til at vedtage og gennemføre lovgivning til forebyggelse af forurening fra fartøjer i isfyldte farvande.

¹⁹ Alle arktiske stater (bortset fra USA), alle EU-medlemsstater og EU har undertegnet UNCLOS.

²⁰ Ilulissat-erklæringen fra konferencen om Det Nordlige Ishav, 28. maj 2008.

²¹ Det Nordiske Ministerråd yder en vigtig indsats med fremme af det arktiske samarbejde.

²² Beslutning af 9. oktober 2008 om arktisk forvaltning.

fastlæggelse af en overordnet politik og mangler med hensyn til deltagelse, gennemførelse og geografisk rækkevidde.

Politikmål

- EU bør gøre en indsats for at fremme etablering af en samarbejdsbaseret forvaltning af Arktis på grundlag af UNCLOS, som skal sikre:
 - sikkerhed og stabilitet
 - streng miljøforvaltning, herunder efterlevelse af forsigtighedsprincippet
 - bæredygtig anvendelse af ressourcer og åben og ligelig adgang.
- Der bør slås til lyd for fuldstændig gennemførelse af allerede eksisterende forpligtelser snarere end forslag om ny lovgivning. Dette bør imidlertid ikke udelukke arbejde om yderligere fastlæggelse af visse rammer og tilpasning af dem til nye betingelser eller særlige arktiske træk
- EU bør fremme bred dialog og forhandlingsløsninger og ikke støtte ordninger, som udelukker arktiske EU-medlemsstater eller arktiske EØS- eller EFTA-lande
- Hensyn til Arktis bør integreres i mere brede EU-politikker og -forhandlinger.

Forslag til indsats:

- Evaluering af effektiviteten af multilaterale aftaler af relevans for Arktis for at fastslå, om der er behov for yderligere initiativer eller foranstaltninger. Nøje opfølgning af processer vedrørende afgrænsning af havområder og fastsættelse af ydre grænser for kontinentsokler med henblik på at vurdere konsekvenserne for EU-interesser
- Undersøgelse af muligheden for at etablere nye, multisektorielle rammer til integreret økosystemforvaltning. Det kan omfatte etablering af et netværk af beskyttede havområder, foranstaltninger vedrørende sejlads og regler, der skal sikre bæredygtig udnyttelse af mineraler
- Fremme af input til Det Arktiske Råd i overensstemmelse med EU's rolle og potentiale. Kommissionen vil som det første skridt anmode om at få status som permanent observatør i Det Arktiske Råd.
- Forslag om, at partnerne under den nordlige dimension jævnligt drøfter arktiske anliggender og undersøger mulighederne for projekter inden for rammerne af miljøpartnerskabet under den nordlige dimension for at dække bredere områder i det europæiske Arktis. Indsats inden for energieffektivitet og inden for rammerne af nye partnerskaber under den nordlige dimension vil være af stor betydning for det arktiske samarbejde.
- Igangsættelse af overvejelser om muligheder for yderligere udbygning af grænseoverskridende samarbejde om Arktis og regionale programmer for at fremme samarbejdet med de arktiske stater

- Undersøgelse af alle muligheder for på internationalt plan at fremme foranstaltninger til beskyttelse af den marine biodiversitet i områder uden for national jurisdiktion, herunder indgåelse af en UNCLOS-gennemførelsesaftale
- Indsats hen imod en succesfuld afslutning af internationale forhandlinger om beskyttede højsøområder
- Drøftelser med Norge og Island om, hvordan havstrategirammedirektivet indarbejdes i EØS-aftalen og således finder anvendelse på en del af Det Nordlige Ishav
- Indføjelser af arktiske anliggender i fremtidige møder på højt plan om havspørgsmål
- Udarbejdelse af oversigt over alle EU's relevante aktiviteter for Arktis til websiden for Maritime Anliggender og fremme af dialog med de berørte parter om disse aktiviteter
- Undersøgelse - sammen med de nordiske lande - af mulighederne for at oprette et europæisk center for information om Arktis
- Etablering af tættere forbindelser med arktiske uddannelsesnetværk.

Grønland

Grønland er en del af Danmark og et af de oversøiske lande og territorier, der har indgået associeringsaftale med EU. EU yder betydelig finansiel bistand til Grønland under årlige handlingsprogrammer²³.

Forslag til indsats:

- Intensivering af samarbejde med Grønland om Arktis. Der bør planlægges en yderligere indsats for at gøre EU til en endnu vigtigere partner for Grønland i forbindelse med forvaltningen af dets sårbare miljø og de udfordringer, dets befolkning står over for²⁴.

5. KONKLUSIONER

Det er hensigten, at forslagene i denne meddelelse skal danne grundlaget for mere detaljerede overvejelser. Det vil være nyttigt med henblik på gennemførelse af EU's strategiske initiativer, herunder Den Integreerede Havpolitik. Meddelelsen bør også føre frem mod en struktureret og koordineret tilgang til arktiske spørgsmål som det første led i en EU-politik for Arktis. Hermed vil der kunne åbnes nye perspektiver for samarbejde med de arktiske stater, hvilket for alle vil bidrage til at øge stabiliteten og skabe den rigtige balance mellem de prioriterede mål, som er at bevare det arktiske miljø, og behovet for bæredygtig anvendelse af ressourcerne.

²³ For perioden 2007-2013 ydes der årlig finansiel bistand på op til 25 mio. EUR til årlige handlingsprogrammer til støtte for uddannelsessektoren. Der ydes desuden årligt 15,8 mio. EUR til fiskeri.

²⁴ Jf. Kommissionens grønbog om de fremtidige forbindelser mellem EU og de oversøiske lande og territorier (KOM(2008) 383).